

Sygn. akt II C 1325/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2020 roku

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie Wydział II Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Dubinowicz – Motyk

Protokolant: Marzena Przybysz-Zaklika

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2020 roku na rozprawie

z powództwa (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko M. S.

o uznanie czynności za bezskuteczną

I uznaje za bezskuteczną w stosunku do powódki (...) sp. z o.o. w W. umowę darowizny nieruchomości opisaną w księdze wieczystej (...) Sądu Rejonowego w Łomży, zawartą dnia 5 września 2016 roku przez notariuszem w W. J. W. za numerem repertorium A (...) pomiędzy A. S. a pozwanym M. S., celem zaspokojenia wierzytelności wynikających z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 25 lipca 2016 roku sygn. I Nc 53/16;

II zasądza od pozwanego M. S. na rzecz powódki (...) sp. z o.o. w W. kwotę 12523zł (dwanaście tysięcy pięćset dwadzieścia trzy złote) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt II C 1325/18

UZASADNIENIE

W dniu 16 października 2018 roku (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosła pozew przeciwko M. S., domagając się uznania za bezskuteczną w stosunku do powódki umowy darowizny nieruchomości opisaną w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Łomży, zawartej między A. S. a M. S. dnia 5 września 2016 roku przed notariuszem w W. J. W., w celu umożliwienia (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. dochodzenia zaspokojenia wierzytelności wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 25 lipca 2016 roku sygn. I Nc 53/16 oraz zasądzenia na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, iż jest wierzycielem A. S. o zapłatę kwoty 150 831,41zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie i kosztami postępowania, wierzytelność ta została stwierdzona prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży sygn. I Nc 53/16, jednakże jej egzekucja okazała się bezskuteczna, co skutkowało umorzeniem postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużniczce A. S.. W toku postępowania egzekucyjnego komornik ustalił jednak, że dłużniczka w dniu 5 września 2016 roku darowała lokal mieszkalny przy ul. (...) w Ł. swojemu synowi – M. S., wyzbywając się jedyne go składnika swego majątku. (k.1-3)

M. S. domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, iż brak jest podstaw do uznania umowy darowizny za bezskuteczną wobec powoda jako wierzyciela, ponieważ dłużniczka A. S. nie miała świadomości pokrzywdzenia powódki jako wierzyciela, a dacie zawarcia umowy przywoływany przez powódkę nakaz zapłaty nie

był jeszcze prawomocny, a nadto iż powódka nie wykazała by dłużniczka była lub stała się niewypłacalna, pomijając spłaty dokonywane w toku postępowania egzekucyjnego. (k.68-73)

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2020 roku tut. Sąd udzielił powódce zabezpieczenia poprzez ustanowienie zakazu zbywania obciążania przez pozwanego M. S. nieruchomości lokalowej – lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w Ł., opisanego w księdze wieczystej (...) Sądu Rejonowego w Łomży. (k.103)

Do chwili zamknięcia rozprawy strony podtrzymywały dotychczasowe stanowiska. (k.88-89 i e-protokół rozprawy z 11 września 2020 roku)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. udzieliła poręczenia za wystawcę weksla własnego – (...) sp. z o.o. w Ł., który został wręczony (...) sp. z o.o. w W. na zabezpieczenie zawieranych przez w/w spółki umów sprzedaży. Pismem z 14 czerwca 2016 roku A. S. została wezwana do wykupu weksla, uzupełnionego poprzez wpisanie sumy wekslowej w kwocie 150 831,41zł, stanowiącej sumę należności wynikającej z faktur wystawionych od 1 lutego 2016 roku do 21 kwietnia 2016 roku oraz odsetek, w terminie do dnia 24 czerwca 2016 roku. (dowody: dokumenty znajdujące się w dołączonych aktach I Nc 53/16 Sądu Okręgowego w Łomży)

Prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 25 lipca 2016 roku sygn. I Nc 53/16 Sąd Okręgowy w Łomży nakazał A. S. oraz (...) sp. z o.o. w Ł. aby zapłacili solidarnie (...) sp. z o.o. w W. kwotę 150 831,41zł z odsetkami ustawowymi od dnia 6 lipca 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 7303zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Odpis nakazu zapłaty został doręczony A. S. w dniu 1 sierpnia 2016 roku. Postanowieniem z dnia 3 listopada 2016 roku w/w nakazowi zapłaty została nadana klauzula wykonalności. (dowody: odpis nakazu zapłaty zaopatrzonego w klauzulę wykonalności k.9, dokumenty znajdujące się w dołączonych aktach I Nc 53/16 Sądu Okręgowego w Łomży)

W dniu 5 września 2016 roku A. S. zawarła ze swoim synem – M. S. umowę darowizny stanowiącego odrębną własność lokalu mieszkalnego nr (...) usytuowanego w budynku przy ul. (...) w Ł., opisanego w księdze wieczystej (...) Sądu Rejonowego w Łomży.

W dacie w/w transakcji nieruchomość obciążona była hipoteką przymusową w kwocie 61 199,95zł na rzecz (...) sp. z o.o. (...) spółka komandytowa z siedzibą w P.. (dowód: odpis księgi wieczystej k.12-16)

W listopadzie 2016 roku (...) sp. z o.o. w W. złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko (...) sp. z o.o. w Ł., A. S. i W. Ł., domagając się wyegzekwowania należności zasądzonych prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 25 lipca 2016 roku sygn. I Nc 53/16. Postępowanie prowadzone było pod sygnaturą KM 1528/16 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ostrołęce B. P. i w jego toku, do dnia 30 maja 2017 roku, wyegzekwowano na rzecz wierzyciela 48 652,29zł. Następnie, postanowieniem z dnia 30 maja 2017 roku komornik uznał się niewłaściwym, wobec zbiegu egzekucji do rachunku bankowego i do wiarygodności, do dalszego prowadzenia sprawy i przekazał sprawę Km 1528/16 Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Łomży K. B.. Postępowanie było odtąd prowadzone pod sygnaturą Km 717/17; w jego toku komornik ustalił, że przeciwko dłużniczce A. S. prowadzonych jest osiem postępowań egzekucyjnych celem wyegzekwowania należności w kwocie ok. 443 000zł oraz iż dłużniczka w dniu 15 czerwca 2016 roku darowała nieruchomość przy ul. (...) w Ł. na rzecz D. S. i w dniu 5 września 2016 roku darowała nieruchomość przy ul. (...) w Ł. na rzecz M. S.. Postanowieniem z dnia 15 listopada 2017 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Łomży K. B. umorzyła postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 717/17 z uwagi na bezskuteczność egzekucji. (dowody: adnotacje na tytule wykonawczym k.9, odpis postanowienia komornika z 15.11.2017r. k.8, dokumenty znajdujące się w dołączonych aktach Km 717/17 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łomży K. B.)

Pismem z dnia 11 grudnia 2017 roku (...) sp. z o.o. w W. wezwała M. S. do dobrowolnej zapłaty kwoty 126 802,20zł, jako należności wobec A. S. stwierdzonych nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 25 lipca 2016 roku sygn. I Nc 53/16 lub do wskazania mienia A. S. wystarczającego do zaspokojenia w/w należności,

wskazując iż istnieją podstawy do wytoczenia przeciwko M. S. powództwa z art. 527 kc o uznanie za bezskuteczną umowy darowizny nieruchomości przy ul. (...) w Ł.. (dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty z potwierdzeniem nadania k.k.10-11)

A. S. nie zapłaciła (...) sp. z o.o. w W. całej należności zasądzonej nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży I Nc 53/16, dokonując w 2020 roku czterech wpłat po 1000zł. W 2016 roku A. S. miała zadłużenie wobec swoich kontrahentów, jako osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, w kwocie ok. 200 000zł. Spółka (...) sp. z o.o., której A. S. była jednym ze wspólników i prezesem zarządu, w 2016 roku utraciła płynność finansową i zaczęły być wobec niej wszczynane postępowania sądowe o zapłatę. W 2016 roku A. S. darowała na rzecz córki mieszkanie w W. i mieszkanie w Ł. oraz na rzecz syna mieszkanie w Ł., po których to transakcjach nie posiadała już wartościowych składników majątku. (zeznania świadka A. S. e-protokół rozprawy z dnia 11 września 2020 roku, potwierdzenia wpłat k.116-117)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione.

Podstawą prawną żądania uznania za bezskuteczną wobec powódki umowy darowizny zawartej dnia 5 września 2016 roku między A. S. a pozwanym M. S. był art. 527§1 kc. Przepis ten stanowi, iż gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 kc) spełnienie przesłanek wymienionych w powołanym przepisie winien udowodnić powód, w czym pomocne są domniemania z art. 527 - 529 kc.

Strona powodowa wykazała istnienie przysługującej jej wierzytelności pieniężnej wobec A. S., a więc wobec osoby, która dokonała z pozwanym czynności prawnej objętej żądaniem ubezszkudzenia, poprzez przedstawienie odpisu prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 25 lipca 2016 roku sygn. I Nc 53/16. Stosownie do treści art. 365§1 kpc w zw. z art. 480²§4 kpc tutaj. Sąd jest związany tym rozstrzygnięciem, tak więc Sąd ustalił, iż A. S. była dłużnikiem (...) sp. z o.o. w W. co do zapłaty kwoty 150 831,41zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 lipca 2016 roku oraz kwoty 7303zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Jednocześnie Sąd zauważa, że dokumenty znajdujące się w dołączonych aktach sprawy I Nc 53/16 Sądu Okręgowego w Łomży wykazują, że w/w nakaz uprawomocnił się z dniem 16 sierpnia 2016 roku (odpis nakazu został doręczony dłużniczce w dniu 1 sierpnia 2016 roku), stąd wywody zamieszczone w odpowiedzi na pozew, iż zaskarżona czynność została dokonana przed uprawomocnieniem się w/w nakazu zapłaty są oczywiście nietrafne.

Kolejną z przesłanek skargi pauliańskiej jest odniesienie przez osobę trzecią (pozwanego) korzyści majątkowej wskutek czynności prawnej dłużnika. Fakt ten strona powodowa udowodniła przedkładając odpis księgi wieczystej (...) Sądu Rejonowego w Łomży, wykazujący iż dłużniczka A. S. była właścicielem stanowiącego odrębną nieruchomość 3 pokojowego lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w W. i w dniu 5 września 2016 roku prawo to przeniosła na rzecz M. S.. Oznacza to, iż w następstwie omawianej umowy z majątku A. S. „ubyło” prawo własności nieruchomości, zaś prawo to nabył M. S., uzyskując korzyść majątkową o znacznej wartości, który to fakt ma charakter notoryjny i nie wymaga dowodu (art. 228§1 kpc).

Warunkiem skuteczności skargi pauliańskiej jest także pokrzywdzenie wierzyciela jako następstwo kwestionowanej czynności prawnej dłużnika. Stan ten jest zdefiniowany w art. 527§2 kc, w którym wskazano, iż czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów i gdy egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Między tak rozumianą niewypłacalnością dłużnika a podjęciem przez niego czynności prawnej

musi zachodzić związek przyczynowy, czyli czynność podjęta przez dłużnika musi być jedną z przyczyn powstałej niewypłacalności. Istotne jest, iż pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać według chwili zaskarżenia czynności prawnej, czyli musi istnieć w dacie wystąpienia z żądaniem uznania jej bezskuteczności i zachować aktualność na chwilę orzekania (art. 316§1 kpc). W rozpatrywanej sprawie, z omawianego punktu widzenia, rozstrzygające znaczenie mają dokumenty znajdujące się w dołączonych aktach komorniczych Km 717/17, wykazujące bezskuteczność egzekucji prowadzonej z wniosku powódki przeciwko A. S., w tym pisma komornika sądowego kierowane do powódki, informujące o nieustaleniu składników majątku dłużnika z których możliwe jest prowadzenie egzekucji oraz o fakcie zbiegu z ośmioma innymi postępowaniami zmierzającymi do wyegzekwowania należności w kwocie przekraczającej 446 000zł. Co więcej, świadek A. S. przyznała, że po zawarciu dwóch umów darowizny z córką i umowy darowizny z synem nie miała już żadnych wartościowych składników majątku. Podnoszone przez pozwanego i samą dłużniczkę okoliczności, iż na rzecz powodowej spółki zostały dokonane pewne wpłaty nie są wystarczające dla wykazania „wypłacalności” dłużniczki i braku pokrzywdzenia powódki jako wierzyciela. Po pierwsze, część wpłat została dokonana przed wydaniem przez Sąd Okręgowy w Łomży nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie I Nc 53/16 (k.76-78), po drugie – z akt postępowania egzekucyjnego wynika, że w jego początkowym etapie Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Ostrołęce B. P. wyegzekwował od dłużników A. S., (...) sp. z o.o. część należności, przekazując wierzycielowi kwotę 48 951,77zł, przy czym zaległość dłużników w chwili wszczęcia postępowania egzekucyjnego wynosiła 168 813,34zł. Także złożone do akt dowody wpłat z 2020 roku nie mogły podważyć ustalenia o istnieniu stanu pokrzywdzenia wierzyciela, skoro powódce przekazana została jedynie kwota 4000zł. Sąd stoi na stanowisku, iż istnieje związek przyczynowy między niewypłacalnością dłużniczki A. S. a zawarciem przez nią kwestionowanej umowy darowizny, rozumiany w sposób tożsamy z przedstawionym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28.06.2007r. IV CSK 115/07 (cyt. „Istotne dla zbadania wystąpienia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela jest ustalenie, czy w przypadku nie dokonania konkretnej czynności wierzyciel faktycznie zostałby zaspokojony”). Skoro bowiem wierzytelność powodowej spółki wynosiła, w dacie przekazania postępowania egzekucyjnego według właściwości, kwotę 124 100zł, to egzekucja skierowana do przysługującego dłużniczce prawa własności nieruchomości – przy znanych powszechnie wysokich cenach nieruchomości - z pewnością pozwoliłaby na zaspokojenie wierzytelności powódki wobec A. S., jako że obciążenie hipoteczne tej nieruchomości było stosunkowo niewielkie.

Z art. 527§1 kc wynika, iż przy dokonywaniu kwestionowanej czynności dłużnik musi działać ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Oznacza to, iż w chwili dokonywania kwestionowanej czynności dłużnik zdaje sobie sprawę, iż jej dokonanie może spowodować niemożność zaspokojenia się jego wierzycieli z należącego do niego majątku, przy czym wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Zaistnienie omawianej przesłanki skargi pauliańskiej nie wymagało inicjatywy dowodowej powódki, gdyż sąd był związany w tym zakresie domniemaniem prawnym z art. 529 kc, nakazującym przyjąć, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, jeżeli stał się niewypłacalny na skutek dokonania darowizny. To na pozwanym spoczywał ciężar obalenia w/w domniemania (art. 234 kpc), czego jednak – zdaniem Sądu – pozwany nie uczynił. Należy mieć bowiem na uwadze, iż świadek A. S. potwierdziła brak swojej płynności finansowej w 2016 roku, powiększania się zadłużenia i braku możliwości spłaty zobowiązań. Wyzbywając się we wrześniu 2016 roku jedyne, po wcześniejszym zawarciu umów z córką, posiadającego znaczną wartość składnika majątku w postaci prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w Ł., dłużniczka A. S. musiała więc zdawać sobie sprawę, iż zawarcie umowy darowizny może spowodować niemożność zaspokojenia się jej wierzycieli.

Stan wiedzy pozwanego M. S. o działaniu przez A. S. z pokrzywdzeniem wierzycieli nie był okolicznością istotną dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na treść art. 528 kc. Pozwany zawarł bowiem z A. S. umowę darowizny, której cechą charakterystyczną jest „bezpłatność przysporzenia” (art. 888 kc), a art. 528 kc stanowi, iż jeśli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie wierzyciel może żądać uznania czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Tym samym przesłuchanie pozwanego na okoliczność jego wiedzy lub braku wiedzy o sytuacji finansowej matki było zbędne w rozumieniu art. 227 kpc. Ubocznie należy jednak zauważyć, że w dacie zawierania kwestionowanej umowy darowizny, nieruchomość

przy ul. (...) w Ł. obciążona była hipoteką przymusową w kwocie 61 199,95zł na rzecz (...) sp. z o.o. (...) spółka komandytowa z siedzibą w P., co oznacza, że pozwany był powiadomiony (z mocy art. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) o istnieniu wymagalnego zadłużenia A. S. wobec tego wierzyciela, tym samym – o działaniu zmierzającym do pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd nadmienia, że postanowieniem z dnia 4 grudnia 2020 roku pominął dowód z przesłuchania pozwanego, albowiem pozwany bez usprawiedliwienia nie stawił się na rozprawę. Postulowanie przesłuchania pozwanego w jego miejscu zamieszkania dopiero pismem procesowym z dnia 30 listopada 2020 roku było działaniem nakierowanym na opóźnienie przebiegu postępowania, gdyż i miejsce pobytu pozwanego i obostrzenia związane z pandemią koronawirusa były znane już w dacie składania odpowiedzi na pozew. Ponadto przesłuchanie pozwanego stało się zbędne w rozumieniu art. 299 kpc, po przeprowadzeniu dowodu z zeznań świadka A. S. i z dokumentów znajdujących się w dołączonych aktach sprawy I Nc 53/16 i Km 717/17.

Mając na uwadze wszystkie powyżej opisane okoliczności, na podstawie powołanych przepisów, Sąd uwzględnił powództwo o uznanie umowy darowizny nieruchomości zawartej 5 września 2016 roku między A. S. a M. S. za bezskuteczną wobec powódki, orzekając jak w punkcie I sentencji wyroku. Opisując w sentencji wyroku wierzytelność objętą ochroną, Sąd miał na uwadze wskazania wynikające z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego (m.in. wyrok z 17.09.2003r. II CK 10/02, wyrok z 05.06.2002r. II CKN 1336/00, wyrok z 12.12.2001r. III CKN 496/00), jak i podstawowy cel skargi pauliańskiej, jakim jest możliwość dochodzenia zaspokojenia przysługującej wierzycielowi konkretnej wierzytelności ze ściśle określonych przedmiotów majątkowych.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu jest art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc, zgodnie z treścią którego pozwany, jako strona przegrywająca sprawę jest zobowiązany do zwrotu poniesionych przez powodową spółkę kosztów postępowania. Na owe koszty postępowania składały się: wynagrodzenie pełnomocnika powódki w kwocie 5400zł, uiszczona opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17zł, uiszczona opłata sądowa od pozwu w kwocie 7006zł i uiszczona opłata sądowa od wniosku o udzielenie zabezpieczenia w kwocie 100zł.